

Jongerenwerk en voortgezet onderwijs: partners in het versterken van schoolcarrières van jongeren

Praktijkvoorbeelden

Author(s)

Sarti, Asia; Manders, Willeke; Metz, Judith

Publication date

2019

Document Version

Final published version

License

Unspecified

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sarti, A., Manders, W., & Metz, J. (2019). *Jongerenwerk en voortgezet onderwijs: partners in het versterken van schoolcarrières van jongeren: Praktijkvoorbeelden*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

JONGERENWERK EN VOORTGEZET ONDERWIJS

PARTNERS IN HET VERSTERKEN VAN SCHOOLCARRIÈRES VAN JONGEREN

PRAKTIJKVOORBEELDEN

Asia Sarti
Willeke Manders
Judith Metz

Colofon:

Deze bundel praktijkvoorbeelden is een uitgave van het lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk. In de uitvoering van het onderzoek is samengewerkt met Swazoom, The Mall de Baarsjes, JoU, Bindkracht10 en Mikado. Het project is gefinancierd vanuit het speerpunt Urban Education van de Hogeschool van Amsterdam.

Het lectoraat Youth Spot richt zich op de professionalisering van het jongerenwerk. Zij werkt bottom-up (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid. Het lectoraat Youth Spot wordt gevormd door Combiwel, Streetcornerwork, Dock, Jongerenwerk Utrecht (JoU), Roc van Amsterdam, Dynamo, Swazoom, Youth for Christ, Xtra welzijn, Participe, ContourDeTwern (Rnewt), De Schoor, Dynamo, Jeugd en Jongerenwerk Midden Holland, Bindkracht10, en de Hogeschool van Amsterdam.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	Blz. 4
2. Samenwerking voortgezet onderwijs en jongerenwerk: een inhoudelijk kader	Blz. 5
3. Individuele begeleiding: Samenwerking Swazoom en Bindelmeer College, Amsterdam	Blz. 6
4. Pauzeactiviteiten en inloop: Samenwerking The Mall de Baarsjes en Marcanti College, Amsterdam	Blz. 10
5. De jongerenwerker als vaste kracht in de school: Samenwerking JoU en Trajectum College, Utrecht	Blz. 14
6. Deelname aan zorgoverleg en pauzeactiviteiten: Samenwerking Bindkracht10 en Pro College, Nijmegen	Blz. 19
7. Huiswerkbegeleiding in de school en de jongerenwerkjongerenwerk- accommodatie: Samenwerking Mikado en Candea College, Duiven	Blz. 23
8. Verantwoording	Blz. 27
9. Literatuur	Blz. 28

Inleiding

Het hebben van een gebroken schoolcarrière is een bekende risicofactor voor problemen in de ontwikkeling van jongeren (Meij & Ince 2013), en daarmee in het ontstaan van uitsluiting en ongelijkheid tussen jongeren. Om deze negatieve gevolgen af te wenden is een preventieve aanpak om gebroken schoolcarrières te voorkomen noodzakelijk. Kijkend naar het relatief grote aantal jongeren met gebroken schoolcarrières in de grote steden (DUO, 2019) en de potentiële negatieve uitwerking die dat heeft op hun ontwikkeling en participatie en verbinding met anderen nu en op latere leeftijd, wordt gekeken naar welke mogelijkheden een samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs biedt ten bate van de schoolcarrière van alle jongeren, en vooral van kwetsbare jongeren.

In steeds meer gemeenten werken het voortgezet onderwijs en jongerenwerk samen met de ambitie om bij te dragen aan het versterken van schoolcarrières van kwetsbare jongeren. De samenwerking neemt verschillende vormen aan, zonder dat bekend is hoe de samenwerking en rolverdeling tussen jongerenwerk en onderwijs het beste vorm kan krijgen en wat het kan bijdragen aan het versterken van schoolcarrières van kwetsbare jongeren. Deze bundel met vijf praktijkvoorbeelden geeft een beeld van de diversiteit aan samenwerkingen tussen het voortgezet onderwijs en het jongerenwerk. De bundel is bedoeld als inspiratie voor beleidsmedewerkers bij gemeenten, voor managers en uitvoerend personeel in het jongerenwerk en voortgezet onderwijs, en voor studenten pedagogiek, sociaal werk en sociaal beleid. De praktijken zijn geselecteerd op fase in de samenwerking, diversiteit in de wijze van samenwerken en typen activiteiten, en tenslotte de bereidwilligheid om mee te werken aan het onderzoek. De praktijkvoorbeelden zijn gebaseerd op informatie verkregen in interviews met jongerenwerkers en schoolpersoneel, en is aangevuld met informatie uit documenten, zoals projectplannen, visie documenten en evaluatieverslagen.

De bundel begint met een korte introductie op het potentieel van samenwerking tussen voortgezet onderwijs en jongerenwerk en de verschillende wijzen van samenwerking.

Samenwerking voortgezet onderwijs en jongerenwerk: een inhoudelijk kader

De verwachting is dat samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs bijdraagt aan het versterken van een doorlopende schoolcarrière van jongeren. Door de samenwerking wordt namelijk een aanpak mogelijk die zich richt op de persoon van de jongere, op school en in de buurt. De literatuur bevestigt dat een aanpak op meerdere leefgebieden betere effecten behaalt op het verminderen van voortijdig schoolverlaten dan programma's die zich alleen richten op school of de omgeving (Wilson & Tanner-Smith, 2013; De Baat, Messing & Prins, 2014).

Hoe werkt de gezamenlijke aanpak van jongerenwerk en voortgezet onderwijs? De gezamenlijke aanpak maakt het mogelijk dat er niet alleen aandacht is voor dat jongeren de benodigde kennis, vaardigheden en competenties verwerven die nodig zijn om te kunnen participeren in de samenleving (kwalificatie), maar dat er ook aandacht is voor het leren deel uit te maken van de samenleving, het ingewijd worden in de waarden en normen van de samenleving (socialisatie), en tenslotte het ontwikkelen van een eigen identiteit en uniciteit ontwikkelen (persoonsvorming). Voortgezet onderwijs is gepositioneerd in het tweede leefmilieu (school) en het jongerenwerk in het derde leefmilieu (vrije tijd). Door samenwerking tussen deze twee basisvoorzieningen uit verschillende leefmilieus wordt jongeren samenhang in ontwikkelingsmogelijkheden geboden (El Hadioui, 2011; Metz, 2013).

Het verschil in de (ver)houding van jongerenwerkers met jongeren ten opzichte van onderwijspersoneel vormt de sleutel. Jongerenwerkers nemen door hun positionering in het vrije tijdsdomein in het onderwijs een andere positie in. Zij hebben in beginsel, in tegenstelling tot onderwijspersoneel geen controlerende functie. Schoolpersoneel vertegenwoordigt leerplicht en het handhaven van de schoolregels. Het jongerenwerk vindt plaats vanuit een vrijwillige basis (Koops, Metz & Sonneveld, 2013). Hierdoor kunnen jongerenwerkers een andere, meer gelijkwaardige relatie met jongeren aangaan dan onderwijspersoneel.

Op dit moment zijn er in Nederland twee vormen van samenwerking tussen het voortgezet onderwijs en jongerenwerk. De eerste vorm bestaat uit jongerenwerk dat vanuit de wijk en accommodatie het werk van scholen ondersteunen. De tweede vorm bestaat uit jongerenwerk dat wordt uitgevoerd binnen de school. In de praktijk komen ook mengvormen voor waarbij activiteiten van het jongerenwerk zowel in de school als daarbuiten plaatsvinden. Kenmerkend voor het samenwerkingstype jongerenwerk met de school is dat het jongerenwerk vanuit haar werk in de wijk en de jongerenwerkaccommodatie het werk van de school ondersteunt. De samenwerking heeft hoofdzakelijk twee functies: signaleren en preventief ingrijpen, en begeleiden bij schoolloopbaan. De samenwerking met de school is vaak afgebakend en beperkt van omvang. Een jongerenwerker komt met een vaste regelmaat op de school voor (zorg)overleg, afstemming en advies of biedt periodiek een afgebakende activiteit aan voor leerlingen van de school in de jongerenwerkaccommodatie zoals huiswerkbegeleiding of individuele begeleiding. Kenmerkend voor het tweede samenwerkingstype is dat jongerenwerkers in de school werkzaam zijn. Jongerenwerk in de school heeft een verscheidenheid aan functies: aanspreekpunt vormen & signaleren en afstemmen, individuele begeleiding, informeren, en vergroten binding met de samenleving. Soms staan activiteiten van het jongerenwerk in de school op zichzelf. Vaker gaat het om het verzorgen van een samenhangend aanbod met verschillende activiteiten.

Individuele begeleiding: Samenwerking Swazoom en Bindelmeer College, Amsterdam

Swazoom is een organisatie die in Amsterdam Zuid-Oost kinderopvang en kinder-en jongerenwerk verzorgt. Swazoom voert het project MySchoolCoachzz¹ in scholen voor voortgezet onderwijs in Amsterdam Zuid-Oost uit, hier is het Bindelmeer College sinds 2014 er één van. Het Bindelmeer College is een school voor leerlingen met een vmbo advies: Basisberoepsgerichte, Kaderberoepsgerichte of de Theoretische leerweg.

Hoe is de samenwerking tussen Swazoom en het Bindelmeer College ontstaan?

Vanuit het Bindelmeer College is de Ouder Kind Adviseur (OKA) nauw betrokken bij de samenwerking met Swazoom. De OKA heeft, voordat ze bij het Bindelmeer College kwam werken, intensief gewerkt met MySchoolCoachzz op een school in Amsterdam-Noord, aldaar verzorgd door welzijnsorganisatie Dock. Toen zij op het Bindelmeer College begon te werken was de coaching er nog niet, maar het leek haar goed dat in huis te halen. Swazoom was al bezig met contacten leggen met scholen voor voortgezet onderwijs in Zuid-Oost om een vorm van individuele begeleiding aan te bieden, en de samenwerking kwam al snel van de grond. In september 2014 zijn de jongerencoaches op het Bindelmeer College gestart.

Welke activiteiten voeren jongerenwerkers van Swazoom uit op het Bindelmeer College?

Het jongerenwerk van Swazoom biedt individuele begeleiding aan leerlingen van het Bindelmeer College. Jongeren werken hierin aan hun eigen doelen, dat kan gaan om de cijfers verbeteren, het terug brengen van faalangst, weerbaarder worden of omgaan met boosheid. De coaches die deze individuele begeleiding verzorgen zijn vrijwilligers en studenten die graag jongeren willen helpen, beschikken over ervaringskennis en hun steentje willen bijdragen aan de samenleving. Zij worden door jongerenwerkers van Swazoom die de rol hebben van projectleider van MySchoolCoachzz getraind en begeleid.

Een individuele begeleidingstraject begint idealiter aan het begin van het schooljaar, maar het komt ook regelmatig voor dat leerlingen er later in stappen. De jongerenwerkers van Swazoom hebben na aanmelding door de school een intakegesprek met een jongere. Dit is een open gesprek waarin wordt gekeken wat het probleem is en wat de wensen van een jongere zijn. Jongerenwerkers screenen op of de problematiek niet te zwaar is en geschikt is voor coaching door een vrijwilliger. Bij dit gesprek maken zij gebruik van een aanmeldformulier. Vervolgens zoeken de jongerenwerkers een geschikte coach en begint het individuele begeleidingstraject. Afhankelijk van het moment van aanmelding is de duur van een individuele begeleidingstraject een paar maanden tot een heel schooljaar. Gedurende deze tijd heeft een coach van Swazoom in de meeste gevallen één keer per week, na schooltijd, contact met zijn coachee voor één tot anderhalf uur. De coach en coachee besluiten samen waar de individuele begeleiding plaats vindt: dit kan op school zijn, bij de jongere thuis of in buurthuis Anansi dat bij de school om de hoek is. Het komt ook voor dat coach en coachee samen buiten gaan voetballen of op een bankje zitten.

In het begin van het individuele begeleidingstraject steken coaches veel tijd in kennismaking. Hierbij maken zij gebruik van kennismakingsspellen, maar ook ondernemen coaches in deze fase leuke dingen met coachees om

¹ Deze maatjesmethodiek is ontwikkeld voor het jongerenwerk door stichting Dock.

sneller een band op te bouwen. Vervolgens kijken zij naar welke stappen nodig zijn om de doelen van de jongere te behalen. Hierbij werken de coaches met de methodiek oplossingsgericht werken, waarin de nadruk ligt op wat de jongere wel kan, waar hij of zij goed in is en wat hij of zij wil veranderen. Er wordt naar (hulp)bronnen bij de jongere zelf of het netwerk gezocht. De persoonlijke doelen van een leerling worden in kleine stapjes opgebroken, die vervolgens door de jongere onder begeleiding zelf worden uitgevoerd. Gedurende het traject rapporteren de coaches over hun coaching en de opbrengsten ervan aan de jongerenwerkers die hierdoor goed op de hoogte blijven.

Hoe beoogt de samenwerking tussen Swazoom en Bindelmeer College bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrière van jongeren in kwetsbare situaties?

Het doel van MySchoolCoachzz is door te werken aan de eigen doelen van leerlingen eraan bijdragen dat leerlingen lekker in hun vel zitten zodat leren beter gaat. De focus ligt daarbij op het beter gaan op school. Vaak worden leerlingen aangemeld omdat ze hogere cijfers willen halen of omdat ze willen overgaan. De coaches geven echter geen huiswerkbegeleiding. Wel kunnen zij, als dit nodig is, doorverwijzen naar de juiste huiswerkbegeleiding. In gesprek komt problematiek die achter leerproblemen ligt bovendrijven: een onstabiele thuissituatie, gedragsproblemen, psychosociale problemen, enzovoorts. De achterliggende problematiek belemmert de schoolprestaties van de jongeren. Als deze leerlingen iemand naast zich hebben waar ze alles tegen kunnen vertellen en die hen coacht zorgt dit ervoor dat ze beter in hun vel zitten, waardoor ze uiteindelijk beter kunnen leren.

Alle leerlingen van het Bindelmeer College kunnen in aanmerking komen voor MySchoolCoachzz, tenzij de problematiek te zwaar is. Het Bindelmeer College is een vmbo school, waarin alle niveaus van het vmbo vertegenwoordigd zijn. De groep vmbo-t leerlingen op de school is heel klein: 20 leerlingen. Deze jongeren

maken minder gebruik van MySchoolCoachzz omdat zij in het algemeen wat zelfstandiger zijn en zich beter redden op school. Als er iets is met de vmbo-t leerlingen, is daar meestal professionele hulp voor nodig. Er is geen verschil in de mate waarin vmbo-basis en kader leerlingen gebruik maken van MySchoolCoachzz en de aard van hun hulpvragen. Soms zijn er leerlingen die van basis naar kader willen en die hoewel ze hoge cijfers hebben toch ondersteuning zoeken. De coaching is meestal gericht op leerjaar 1, 2 en een beetje op leerjaar 3. Het vierde leerjaar is een kort jaar waarin leerlingen al veel hebben doorlopen en zelfstandiger zijn.

Hoe ziet de samenwerking/rolverdeling tussen Swazoom en het Bindelmeer College eruit?

Leerlingen van het Bindelmeer College kunnen voor MySchoolCoachzz worden aangemeld bij Swazoom. De aanmelding gebeurt door de OKA, die vanuit het zorgteam de verbinding tussen MySchoolCoachzz en de school vormt. Individuele begeleiding aan leerlingen wordt vaak aangeboden tijdens een rapportgesprek, wanneer bijvoorbeeld blijkt dat het niet goed gaat op school of dat een leerling het moeilijk vindt om zijn of haar huiswerk thuis te maken. Ook kan een aanbod gedaan worden omdat de OKA merkt dat een leerling veel behoefte heeft aan gesprekken en haar regelmatig opzoekt. Dan maakt zij de keuze dat dit ook kan met MySchoolCoachzz; daarmee krijgen leerlingen die aandacht en hebben ze een vast gezicht.

Als een leerling instemt met een individuele begeleidingstraject bespreekt de OKA met hem of haar wat de doelen hiervan zijn en meldt hem of haar aan bij de jongerenwerkers van Swazoom. De jongerenwerkers zoeken een geschikte coach en organiseren een kennismaking tussen leerling en coach. De OKA is bij deze kennismaking aanwezig, zodat ook zij kan kennis maken met de coach. Coaches en OKA houden na aanvang van een individuele begeleidingstraject contact via de email of Whatsapp voor vragen of om terug te koppelen hoe het gaat met een leerling. Als de jongerenwerkers in de begeleiding van de coaches iets horen dat zij graag met de OKA willen bespreken, is dat altijd mogelijk, en nemen ze hierover via de email contact op of komen ze voor een gesprek naar de school. Ook is er altijd een eindgesprek tussen haar en de jongerenwerkers waarbij wordt gekeken hoe een traject is verlopen en of de doelen zijn behaald.

Hoewel de OKA op het Bindelmeer College het vaste aanspreekpunt is en de afspraak is gemaakt dat het contact via haar verloopt, heeft het jongerenwerk af en toe ook contact met de klassenmentoren van de school. Het is belangrijk dat de mentoren weten dat MySchoolCoachzz er is, zodat ze weten dat leerlingen er gebruik van kunnen maken. Hetzelfde geldt voor de leden van het zorgteam, de zorgcoördinator en de leerlingbegeleiders, aangezien doorverwijzingen naar MySchoolCoachzz regelmatig vanuit de zorgteamoverleggen plaatsvinden.

Wat zijn succesfactoren in en randvoorwaarden voor de bijdrage van de samenwerking tussen Swazoom en het Bindelmeer College aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties?

In de samenwerking tussen Swazoom en het Bindelmeer College zijn een aantal succesfactoren aan te wijzen. Daarnaast is er ook een randvoorwaarde voor het welslagen van de samenwerking waar nog niet in is voorzien. Beiden worden hieronder besproken.

Een succesfactor is dat aanmelding voor MySchoolCoachzz laagdrempelig is, aangezien de OKA direct kan aanmelden en er geen wachtlijst is. Als de OKA leerlingen aanmeldt voor andere, meer specialistische vormen van coaching of begeleiding, zoals die van de opvoedpoli, moet zij eerst een uitgebreid plan met ouders en kind schrijven. Na aanmelding heeft ze vervolgens vaak te maken met wachtlijsten. Soms is ze dan weken verder voordat ze werkelijk ondersteuning aan kan bieden. Hoewel het bij ernstige problemen belangrijk is op deze wijze te werken, heeft de OKA de indruk dat doordat MySchoolCoachzz snel ingezet kan worden, er meer preventief kan worden gewerkt en sommige problemen juist voorkomen kunnen worden.

Een andere succesfactor is dat de jongerenwerkers en de coaches nauw en goed contact hebben met de OKA die op het Bindelmeer College werkt. Zij is heel erg betrokken en houdt het jongerenwerk goed op de hoogte, en andersom. De OKA en het jongerenwerk hebben frequent contact en weten elkaar snel te vinden als dat nodig is. De achtergrond in de hulpverlening van de OKA is prettig omdat zij precies weet welke hulp er voor jongeren is op school en daarbuiten. Zij kan de coaches daar informatie over geven en op het moment dat er bij jongeren behoefte is aan meerdere vormen van hulp kan dat snel worden ingeschakeld.

Een derde succesfactor is dat het programma MySchoolCoachzz goed bekend is. Het wordt zowel in Zuid-Oost als daarbuiten goed gepromoot. Ook op school doet Swazoom aan promotie, waardoor naast de OKA ook de meeste mentoren het goed kennen. Bij aanvang van het project op de school was niet iedereen enthousiast omdat schoolpersoneel niet goed begreep wat de jongerenwerkers kwamen doen en hoe dat een aanvulling is op ander aanbod op school. Regelmatige updates over hoe het gaat met de individuele begeleidingstrajecten en welke successen worden geboekt dragen eraan bij dat het jongerenwerk positief in beeld blijft.

Swazoom is goed gepositioneerd in de wijk en heeft daar veel contact met jongeren. Hierdoor weten jongerenwerkers wat er speelt in het leven van jongeren. Ook maakt dit het mogelijk dat jongerenwerkers en coaches leerlingen die zij begeleiden toeleiden naar activiteiten in de jongerenwerkaccommodatie en activiteiten die het jongerenwerk in de wijk organiseert. Op deze wijze profiteren leerlingen van het aanbod van Swazoom, en dit komt ten goede aan hun ontwikkeling en binding met de eigen wijk.

Pauzeactiviteiten en inloop: Samenwerking The Mall de Baarsjes en het Marcanti College, Amsterdam

The Mall de Baarsjes is een kleine jongerenwerkorganisatie die actief is in de Amsterdamse wijk de Baarsjes. Het Marcanti College is een school in Nieuw-West, aan de rand van de Baarsjes, voor leerlingen met vmbo (basis/kader, kader, theoretisch), mavo, havo of vwo advies. The Mall de Baarsjes en het Marcanti college werken twee jaar samen.

Hoe is de samenwerking tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College ontstaan?

Ongeveer twee jaar geleden zijn twee jongerenwerkers van de Mall de Baarsjes naar het Marcanti College gestapt. Op het moment dat het jongerenwerk contact opnam met het Marcanti College had het zorgteam al behoefte aan een voorziening op school die preventief werkt, laagdrempelig is en waar leerlingen niet hoeven worden aangemeld. De zorgcoördinator was enthousiast over een samenwerking met jongerenwerk en na ruggenspraak met overig personeel en de directie werd besloten de jongerenwerkers op school te laten werken. Na de meivakantie in 2017 zijn de jongerenwerkers van The Mall de Baarsjes begonnen met aanwezigheid in de pauze en een inloop op dinsdagmiddag. De samenwerking tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College is sindsdien stapsgewijs ontwikkeld.

Welke activiteiten voeren jongerenwerkers van The Mall de Baarsjes uit op het Marcanti College?

De jongerenwerkers van The Mall de Baarsjes draaien in de eerste weken van het schooljaar een inloop op dinsdagmiddag, na schooltijd, voor de vijf tweede klassen van het Marcanti College. Jongeren kunnen naar binnen lopen, kennis maken met de jongerenwerkers en, indien ze willen, besluiten vaker te komen. Tijdens de inloop voeren de jongerenwerkers gesprekken met individuele leerlingen over hoe het met hen gaat, maar ook voeren ze gesprekken met alle aanwezige leerlingen, gericht op het inventariseren van wat onder hen leeft. Na een paar weken gaat de inloop, indien er voldoende leerlingen regelmatig komen en er dus sprake is van een groep, over in een aanbod van groepsactiviteiten. Deze groepsactiviteiten worden afgestemd op de behoeften van de leerlingen en kunnen heel divers zijn: teambuildingsactiviteiten, samen sporten, creatieve activiteiten en teambuilding, huiswerkbegeleiding en het bespreken van thema's die onder jongeren spelen, zoals seksualiteit en genotsmiddelen. De jongerenwerkers hebben voor de inloop en de groepsactiviteiten een lokaal tot hun beschikking.

Jongerenwerkers van The Mall de Baarsjes zijn daarnaast twee keer per week, op dinsdag en op donderdag, in de pauze aanwezig op het Marcanti College. De jongerenwerkers lopen dan met zichtbare shirtjes van The Mall de Baarsjes rond, spreken jongeren aan en voeren gesprekken over hoe het met hen gaat. Ook signaleren ze zaken waarmee ze in de inloop en groepsactiviteiten verder gaan, zoals conflicten of onrust onder jongeren.

Om ervoor te zorgen dat jongeren vrijwillig en na schooltijd gebruik maken van het aanbod investeren jongerenwerkers in het opbouwen van een relatie met jongeren. Voor een deel doen ze dit tijdens de pauze. Ook gaan de jongerenwerkers de klassen rond om promotiepraatjes te houden en jongeren te werven.

Hoe beoogt de samenwerking tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrière van jongeren in kwetsbare situaties?

Op twee manieren beoogt de samenwerking bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties. De eerste manier is door jongeren de mogelijkheid te bieden om hun verhaal te doen. Als de randzaken goed zijn en leerlingen de gelegenheid hebben om over bepaalde dingen te kunnen praten, komen zij volgens de zorgcoördinator beter tot leren. Op het moment dat het jongerenwerk met een inloop en aanwezigheid in de pauzes zo laagdrempelig is dat jongeren makkelijk aankloppen, is veel bespreekbaar. Het is bijvoorbeeld mogelijk om voorlichting te geven over alle zaken waar bij leerlingen thuis geen kennis of aandacht voor is: studiekeuze, omgaan met stress of seksualiteit. De tweede manier is dat jongerenwerkers door te signaleren bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat op school of passende ondersteuning van individuele leerlingen. Jongerenwerkers signaleren situaties op school of in het leven van individuele leerlingen die het leren bemoeilijken. Zij bespreken dit met de zorgcoördinatoren die naar aanleiding daarvan actie ondernemen om verbeteringen tot stand te brengen. De jongerenwerkers geven geen individuele begeleiding aan leerlingen. Daarvoor is een counselor en een begeleider passend onderwijs op school aanwezig.

Hoe ziet de samenwerking/rolverdeling tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College eruit?

De jongerenwerkers van The Mall de Baarsjes werken vooral samen met de zorgcoördinator. De zorgcoördinator volgt op hoofdlijnen wat er speelt in het contact tussen de jongerenwerkers en de leerlingen. Contact daarover vindt plaats naar behoefte, er is geen vast overlegmoment. De jongerenwerkers lopen vaak binnen bij de zorgcoördinator, maar weten haar ook per email en telefonisch te vinden, en andersom weet de zorgcoördinator ook de jongerenwerkers te vinden. De jongerenwerkers bepalen zelf en zijn verantwoordelijk voor het verloop van de inloop en de inhoud van de groepsactiviteiten. De zorgcoördinator is niet aanwezig tijdens de inloop of groepsactiviteiten, jongerenwerkers delen de precieze inhoud van gesprekken niet met haar en informeren haar niet over welke leerlingen gebruik maken van het aanbod. Wel informeren zij haar over hoeveel leerlingen komen naar de inloop en de groepsactiviteiten, zodat zij mee kan denken over actie

wanneer dat er niet voldoende zijn. Zij gaat ook met de jongerenwerkers de klassen rond voor promotiepraatjes. De rol van de zorgcoördinator is verder voor een groot deel gericht op organisatorische en praktische dingen, zoals een lokaal en tijdstip, regelen.

Met docenten hebben de jongerenwerkers tijdens de pauzes contact, waarbij ze kennis maken en informeel uitleggen wat ze komen doen op de school. De meer informerende gesprekken over het werk van het jongerenwerk richting docenten doet de zorgcoördinator. Verder zijn de promotiepraatjes waarvoor de jongerenwerkers de klassen rondgaan er mede op gericht om bij docenten goed in beeld te zijn. Docenten en jongerenwerkers zijn tijdens pauzes beiden gericht op jongeren, maar gaan op een andere manier met hen om. Docenten vertegenwoordigen de school en zijn verantwoordelijk voor het naleven van de schoolregels. Zo spreken zij een leerling aan die op tafel zit. Jongerenwerkers hebben in tegenstelling tot schoolpersoneel geen controlerende functie, zij zijn er echt om contact te maken met de jongeren.

De conciërge is voor de jongerenwerkers de vraagbaak op school: wie is er wel, wie is er niet, wat zijn de gaten in het rooster. De conciërge heeft veel contact met de jongeren en weet daardoor veel over wat er speelt op school en onder de jongeren. De jongerenwerkers zorgen ervoor dat ze op tijd op school zijn en lopen eerst bij hem binnen voor een kop koffie. Ze bespreken op informele wijze belangrijke voorvallen met leerlingen.

Wat zijn succesfactoren in en randvoorwaarden voor de bijdrage van de samenwerking tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties?

In de samenwerking tussen The Mall de Baarsjes en het Marcanti College zijn een aantal succesfactoren aan te wijzen. Daarnaast is ook een aantal randvoorwaarden voor het welslagen van de samenwerking waar nog niet volledig in is voorzien. Beiden worden hieronder besproken.

Een eerste succesfactor is de samenwerking tussen jongerenwerkers en de zorgcoördinator. De zorgcoördinator is heel enthousiast over het jongerenwerk, zij prijst de flexibiliteit van de jongerenwerkers en de bereidheid om mee te denken en te handelen naar behoefte. De gesproken jongerenwerker is zeer tevreden over het contact met de zorgcoördinator, omdat zij al vele jaren op de school actief is en de wegen om dingen van de grond te krijgen goed kent. De wederzijds ervaren goede samenwerking maakt dat de jongerenwerkers en zorgcoördinatie elkaar makkelijk opzoeken als dat nodig is en acties goed van de grond komen.

Draagvlak voor de samenwerking is de tweede succesfactor. Op het Marcanti College is een nieuwe adjunct directeur aangetreden die ervaring heeft met jongerenwerk op school en weet dat dit intensiever kan dan nu op het Marcanti College gebeurt. Deze adjunct directeur heeft kennis gemaakt met de directeur van The Mall de Baarsjes en heeft de ambitie om de uren van het jongerenwerk uit te breiden zodat ze niet alleen tijdens

twee pauzes en één keer in de week na schooltijd aanwezig zijn maar ook vaker onder schooltijd en een vaste plek hebben waar ze jongeren kunnen ontvangen, bijvoorbeeld tijdens tussenuren.

Voor activiteiten van het jongerenwerk op school is een goed moment op de dag, het liefst onder schooltijd, van essentieel belang. Om praktische redenen is het jongerenwerk nu aan het einde van de middag, op dinsdag, op school. Veel jongeren zijn dan al uitgevlogen, zeker als er ook lesuitval is aan het einde van de dag.

Een voorwaarde om alle jongeren te bereiken op een school is de inzetbaarheid van voldoende jongerenwerkers. The Mall de Baarsjes heeft een grote transitie doorgemaakt en er zijn veel personeelswisselingen geweest. Daarnaast was een tijd sprake van personeelstekort waardoor niet voldoende jongerenwerkers op de school konden worden ingezet. Inmiddels is een jongerenwerker aangenomen, waardoor een vaste groep - van twee vrouwelijke en 1 mannelijke - jongerenwerkers op de school komen, die gezamenlijk voldoende bereik hebben en voldoende aansluiting vinden bij alle leerlingen.

Bekendheid geven aan de aanwezigheid van het jongerenwerk op school vraagt continu aandacht. Het kost tijd voordat het jongerenwerk bij iedereen, schoolpersoneel en leerlingen, bekend is. Het is daarom belangrijk om op diverse manieren zichtbaar te blijven maken dat het jongerenwerk aanwezig is op de school – vooral aan het begin van het schooljaar als er nieuwe leerlingen zijn.

De jongerenwerker als vaste kracht in de school: Samenwerking JoU en Trajectum College, Utrecht

JoU is een organisatie voor jongerenwerk in de stad Utrecht. De jongerenwerkers van JoU bieden jongeren in kwetsbare situaties een steuntje in de rug in hun ontwikkeling naar volwassenheid. JoU doet dat met uiteenlopende interventies op verschillende vindplaatsen zoals de straat, school en online. JoU telt vijf teams, die over de tien wijken van Utrecht zijn verdeeld: Binnenstad, Oost, Noordoost, Overvecht; Noordwest; Zuid; West en Zuidwest; en Vleuten-De Meern en Leidsche Rijn. Het Trajectum College is een openbare vmbo-school in Utrecht Overvecht. Het biedt vmbo-onderwijs in de volle breedte: de basisberoepsgerichte leerweg (bbl), de kaderberoepsgerichte leerweg (kbl) en de theoretische leerweg (tl). Sinds september 2013 werken JoU en het Trajectum College samen.

Hoe is de samenwerking tussen JoU en het Trajectum College tot stand gekomen?

In 2013 besloot de toenmalige directeur van het Trajectum College, die het jongerenwerk op school heeft ervaren toen hij werkzaam was op het Wellant College, dat het goed zou zijn het jongerenwerk in school te halen om bij te dragen aan het creëren van een positief klimaat en rust op school. Nadat hij hierover contact opnam met JoU hebben een aantal gesprekken plaatsgevonden tussen directieleden van beide organisaties, waarbij de focus lag op wat de bijdrage van het jongerenwerk op de school zou kunnen zijn. Deze gesprekken verliepen voorspoedig en binnen een aantal weken konden jongerenwerkers van JoU op het Trajectum aan de slag. Na positieve ervaringen in de samenwerking is de inzet van het schooljongerenwerk in de loop van de jaren uitgebreid.

Welke activiteiten voeren jongerenwerkers van JoU uit op het Trajectum College?

JoU heeft een vaste, methodische werkwijze ² voor het schooljongerenwerk. Ook op het Trajectum College wordt volgens deze werkwijze gewerkt. Op deze school is een team van drie jongerenwerkers vijf dagen in de week aanwezig tijdens onderwijsuren. Op dinsdag en woensdag zijn alle drie de jongerenwerkers aanwezig; op maandag, donderdag en vrijdag zijn er twee aanwezig, in wisselende formaties. Tijdens de uren dat de jongerenwerkers van JOU aanwezig zijn doen zij verschillende activiteiten op de school.

De jongerenwerkers van JoU voeren allereerst pauzeactiviteiten uit. Ze zijn tijdens pauzes aanwezig en leggen contacten met leerlingen. Zij begeven zich tussen de leerlingen in de aula en in de buitenruimte. Buiten hebben ze een voetbalkooi tot hun beschikking als middel om in contact te komen met jongeren. Door aanwezig te zijn en rond te lopen zien en horen de jongerenwerkers veel. Ze signaleren en gaan gesprekken aan met leerlingen. Ook mengen ze zich in conflicten tussen leerlingen en bewegen ze hen om deze op een rustige manier uit te praten. Daarvoor wordt de Vreedzame School conflicthanteringsmethode gebruikt. Naast het aandacht hebben voor alle leerlingen, is er tijdens de pauzes ook aandacht voor individuele begeleiding. Eén van de jongerenwerkers volgt individuele leerlingen die negatief gedrag laten zien en van school dreigen te worden gestuurd gedurende een periode van drie maanden tijdens de pauzes. Hij houdt absentie in de

² Zie hiervoor: JoU (feb. 2018). *JoU: Visie Jongerenwerk op School*.

gaten en ziet erop toe dat leerlingen zich houden aan gemaakte afspraken en opdrachten voor het verbeteren van gedrag maken.

Buiten de pauzes zijn de jongerenwerkers ook actief. Zij hebben hun eigen lokaal, centraal gelegen naast de aula, waar ze inloop bieden voor leerlingen bij lesuitval. Met leerlingen die daar gebruik van maken, voeren ze gesprekken over lopende zaken, bijvoorbeeld conflicten. Maar leerlingen kunnen er ook gewoon 'chillen'. Als een leerling uit de les wordt gestuurd, vangen jongerenwerkers deze op en praten ze met hem of haar. Ook worden ze erbij gehaald als er iets aan de hand is in een klas, bijvoorbeeld wanneer sprake is van ruzies of onrust.

Daarnaast leveren de jongerenwerkers van JoU in het zorgteam en tijdens kernpartneroverleggen die één keer in de vier weken plaatsvinden een bijdrage aan het zoeken van oplossingen en een aanpak voor problematiek. Daarbij leggen zij vaak een verbinding met thuis: zij kennen de gezinnen waar leerlingen uit komen en kennen de taal, 'letterlijk en figuurlijk'. Zij bieden ook vaak individuele begeleiding aan leerlingen die meer nodig hebben.

Hoe beoogt de samenwerking tussen JoU en het Trajectum College bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrière van jongeren in kwetsbare situaties?

Met hun aanwezigheid op het Trajectum College dragen de jongerenwerkers van JoU bij aan het creëren van de randvoorwaarden waaronder jongeren tot leren komen. Allereerst door bij te dragen aan een prettig schoolklimaat en een goede, rustige sfeer. Hier heeft elke leerling profijt van. Daarnaast hebben verschillende leerlingen verschillende dingen nodig om beter te kunnen leren. Mentoren van leerlingen komen soms naar de jongerenwerkers toe met het verzoek mee te denken en te kijken naar het verhaal achter tegenvallende schoolresultaten. Door gesprekken te voeren met een leerling, komen de jongerenwerkers er bijvoorbeeld achter dat hij of zij niet lekker in zijn vel zit of dat er problemen zijn waar de schoolcarrière onder lijdt. Ook kan het voor een leerling van belang zijn om weerbaarder te worden, te leren om leren prioriteit te geven of te leren zich anders te gedragen en zich aan te passen aan de regels van school. Het jongerenwerk helpt door

jongeren bewust te maken van wat er speelt, hen handvatten te bieden bij het oplossen van de knelpunten of er voor te zorgen dat professionele hulpverlening wordt ingeschakeld. Soms komt het voor dat ouders niet of nauwelijks betrokken zijn bij school. Ze zijn moeilijk op school te krijgen of ze hebben weinig interesse in de resultaten van hun kinderen. Hierdoor worden leerlingen onvoldoende gestimuleerd zich in te zetten voor school, bijvoorbeeld hun huiswerk te maken. Dan wordt gekeken of het jongerenwerk met ouders kan praten of dat één van de jongerenwerkers steun kan bieden die de ouder niet kan bieden.

Hoe ziet samenwerking/rolverdeling tussen het Trajectum College en JoU eruit?

Het Trajectum College is direct verantwoordelijk voor het creëren van een positief pedagogisch klimaat op school en het creëren van de voorwaarden waaronder leerlingen kunnen leren, het jongerenwerk levert hier een bijdrage aan. Over de wijze en momenten waarop worden voor een deel afspraken gemaakt met de school, maar de jongerenwerkers kunnen daar ook zelf initiatief in nemen. Als opdrachtgever geldt voor de jongerenwerkers van JoU op het Trajectum College één van de teamleiders, hier hebben zij regelmatig contact mee. Daarnaast is er nauw contact tussen de schoolleiding - teamleiders en directeur - van het Trajectum College en de jongerenwerkers rondom (de aanpak van) incidenten op de school. Twee keer per jaar vindt overleg plaats tussen de directeur van het Trajectum College en de directeur en coördinator schooljongerenwerk van JoU, waarin wordt nagegaan of iedereen tevreden is over de samenwerking en welke bijstellingen nodig zijn voor het volgende jaar.

Het jongerenwerk heeft op het Trajectum College een vast aanspreekpunt, de manager OOP (onderwijs ondersteunend personeel). Met haar overleggen ze over welke activiteiten ze uitvoeren in de school en hoe dit verloopt. Eens in de vier weken vindt een overleg plaats tussen de manager OOP, de drie jongerenwerkers, de coördinator schooljongerenwerk van JoU en een pedagogisch conciërge. De manager OOP en de drie jongerenwerkers weten elkaar ook tussen de overleggen door goed te vinden. De manager OOP is in de pauzes vaak in de aula aanwezig en praat dan bij met de jongerenwerkers, de jongerenwerkers zoeken haar op of emailen of bellen haar als er iets is.

Daarnaast werkt het team jongerenwerkers nauw samen met het zorgteam van de school. Op het moment dat er zorgen zijn over een leerling vraagt de zorgcoördinator hen mee te denken over wat er aan de hand zou kunnen zijn en wat de beste manier is hiermee om te gaan. Daarbij wordt nadrukkelijk beroep gedaan op de jongerenwerkers om de verbinding te leggen met thuis aangezien zij, meer dan de mensen van de school, de gezinnen waar leerlingen uit komen kennen. Om die reden werden zij al regelmatig gevraagd om aan te schuiven bij het kernpartneroverleg dat één keer in de vier weken plaatsvindt in de school. In 2018 is besloten dat het jongerenwerk als vaste partner aanschuift bij deze overleggen, naast de zorgcoördinator, leerplicht, jgz, passend onderwijs en het buurtteam. Als de zorgcoördinator denkt dat een leerling meer nodig heeft kan zij individuele begeleiding inzetten. Dit kan iemand van school zijn of iemand van JoU, afhankelijk van de klik en het goede contact. Belangrijk uitgangspunt is dat de school eigenaar is van gesignaleerde zorg en dat schooljongerenwerkers altijd overleggen vóórdat zij actie ondernemen. Als er iets is met een leerling en wordt

afgesproken dat de jongerenwerkers een rol kunnen spelen in individuele begeleiding, koppelen zij dit altijd terug aan de zorgcoördinator. De frequentie van contact is verschillend en afhankelijk van hoe (on)rustig het is in de wijk en op de school, maar vaak betreft het dagelijks contact.

Ook hebben jongerenwerkers regelmatig contact met mentoren over leerlingen waar zorgen over zijn. Zij ondersteunen hen in de begeleiding aan individuele leerlingen en koppelen terug aan hen. Verder werken de jongerenwerkers samen met de (pedagogisch) conciërges aan het bewaken van de rust en veiligheid op school. Beiden signaleren en houden elkaar op de hoogte. De jongerenwerkers kijken naast wat er in de school gebeurt ook naar het buiten terrein, en waarschuwen de pedagogisch conciërges als ze verwachten dat onrust het schoolterrein in komt.

Wat zijn succesfactoren in de bijdrage van de samenwerking tussen JoU en het Trajectum College aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties?

In de samenwerking tussen JoU en het Trajectum College zijn een aantal succesfactoren aan te wijzen. Deze worden hieronder besproken.

Een succesfactor is dat op het Trajectum College een divers team werkt dat goed op elkaar en op de leerlingen is afgestemd. Het team bestaat uit drie jongerenwerkers waarvan er twee werkzaam zijn in de wijk waardoor zij weten wat er gebeurt en de leerlingen en hun families kennen. Ook zijn ze actief op social media. De drie jongerenwerkers hebben een goede onderlinge samenwerking en vertrouwen in elkaars oordeel. Dat het een vast team is dat al sinds het begin in 2013 op de school werkt, draagt daaraan bij.

Een andere succesfactor is dat het jongerenwerk op school een vaste plek heeft, zowel fysiek als in haar aanbod van het jongerenwerk in de school. Fysiek doordat de jongerenwerkers op de school een eigen, centraal gelegen ruimte tot haar beschikking heeft. Deze ruimte is voor iedereen goed te vinden en toegankelijk, en draagt eraan bij dat zij goed contact hebben met leerlingen. Verder vormen de jongerenwerkers en hun aanbod een vaste aanwezigheid in de school. Hun pauzeactiviteiten, individuele begeleiding en inloop zijn gevestigd in de school en horen bij de wijze waarop het Trajectum College werkt aan een positief pedagogisch klimaat voor leerlingen, waardoor er in grote mate gebruik van wordt gemaakt.

Een derde succesfactor is een goede samenwerkingsrelatie, waardoor JoU de gelegenheid krijgt vanuit haar professionaliteit een bijdrage te leveren aan het welzijn van de leerlingen. Vanuit de school is vertrouwen in de jongerenwerkers en waardering voor het werk dat ze doen. Hierbij stellen ze zich open en transparant jegens elkaar op. In de relatie tussen school en het jongerenwerk is sprake van tweerichtingsverkeer; de jongerenwerkers wachten niet alleen af maar laten ook proactief van zich horen en nemen initiatief.

Een vierde succesfactor is de bekendheid op de school onder een groot deel van de leerlingen en het schoolpersoneel. Hierdoor maken de meeste docenten en leerlingen gebruik van het aanbod van de jongerenwerkers. Jongerenwerkers van JoU investeren veel in bekendheid bij schoolpersoneel. Ze geven

presentaties aan alle mentoren, stellen zich voor middels het voorstelbord in de personeelskamer, ze zijn soms aanwezig bij teamvergaderingen waar ze over hun werk vertellen, en er verschijnen regelmatig stukjes over het schooljongerenwerk in de nieuwsbrief. Ook aan bekendheid onder jongeren (en hun ouders) wordt gewerkt. Allereerst door goed in beeld te zijn bij mentoren en docenten, die leerlingen kunnen wijzen op het werk van JoU. Verder zijn jongerenwerkers aanwezig met een eigen kraampje op open dagen voor nieuwe leerlingen, waardoor die vanaf het begin weten dat JoU vast onderdeel van de school is.

Deelname aan zorgoverleg en pauzeactiviteiten: Samenwerking Bindkracht10 en Pro College, Nijmegen

Bindkracht 10 is een welzijnsorganisatie in Nijmegen, die naast jongerenwerk ook diensten als opvoedingsondersteuning en opbouwwerk biedt. Het Pro College bestaat uit scholen voor praktijkonderwijs in Bommel, Boxmeer, Wijchen en Nijmegen. Bindkracht10 en het Pro College locatie Nijmegen werken sinds zes jaar samen in verschillende vormen.

Hoe is de samenwerking tussen Bindkracht10 en Pro College Nijmegen tot stand gekomen?

Zes jaar geleden heeft een van de zorgcoördinatoren van het Pro College het jongerenwerk gevraagd deel te nemen aan het Zorg Advies Team (ZAT) van de school. De aanleiding hiervoor was het vermoeden dat het jongerenwerk betrokken was bij een flink aantal leerlingen en hen dus goed kende. In het ZAT zit het jongerenwerk van Bindkracht10 nog steeds. Een paar jaar geleden is daar een activiteit bij gekomen. Nadat in september 2015 in Nijmegen twee locaties van het Pro College zijn samengevoegd en ondergebracht in een groter, nieuw gebouw, ontstond de behoefte aan pauzeactiviteiten met als doel de sfeer in de school te verbeteren. Ook hiervoor is toen een beroep gedaan op het jongerenwerk.

Welke activiteiten voert de jongerenwerker van Bindkracht10 uit op het ProCollege Nijmegen?

Eén jongerenwerker van Bindkracht10 neemt deel aan overleggen van het ZAT van het Pro College Nijmegen, dat zes keer per jaar bij elkaar komt. Hier levert hij input over leerlingen die hij zelf kent vanuit zijn werk in de wijk of die bekend zijn bij zijn collega's. Naast het ZAT wordt de jongerenwerker van Bindkracht10 nu ook betrokken bij multidisciplinaire overleggen (MDO's) op casusniveau over jongeren waarvan de school weet dat die bekend zijn bij het jongerenwerk.

De jongerenwerker is daarnaast drie keer per week aanwezig tijdens de grote pauze. Hij loopt en zit tussen de leerlingen, observeert en gaat gesprekjes aan met leerlingen. De ene jongere kent de jongerenwerker van activiteiten buiten school, een andere jongere moet hij uitleggen wie hij is. Het contact dat de jongerenwerker met jongeren heeft is heel laagdrempelig. Het is niet echt anders dan het contact dat hij op straat of in de jongerenwerkaccommodatie met jongeren heeft. Hij houdt wel rekening met schoolregels, bijvoorbeeld dat jongeren niet mogen stoeien, niet mogen rennen en van elkaar moeten afblijven. De jongerenwerker praat niet gericht met leerlingen over school of over hun gedrag, maar over: wie ben je en wat houdt je bezig. Op het moment dat hij iets signaleert waar de school iets mee moet, spreekt hij daarover met de zorgcoördinator of met het ZAT. De ervaringen met de leerlingen op de school neemt de jongerenwerker mee naar zijn werk met jongeren in de wijk.

Hoe beoogt de samenwerking tussen Bindkracht10 en het Pro College bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrière van jongeren in kwetsbare situaties?

Het doel van de samenwerking tussen Bindkracht10 en het Pro College is informatie over jongeren op school en daarbuiten bij elkaar brengen om een goed beeld te vormen op grond waarvan passende actie kan worden ondernomen. Schooluitval op het Pro College begint vaak met te laat komen, moeilijk het bed uitkomen, ouders die niet aanwezig zijn of die school niet zo belangrijk vinden. Het lukt niet altijd om ouders goed te bereiken en ze bijvoorbeeld op school te krijgen voor ouderavonden. Het contact vanuit jongerenwerkers met ouders is veel ongedwongener, vanuit school is het altijd officieel. Het jongerenwerk heeft met sommige ouders contact, omdat het die al kent van haar werk in de wijk, en voert gesprekken met hen gericht op het vergroten bij hun betrokkenheid.

Hoe ziet de samenwerking/rolverdeling tussen Bindkracht10 en het Pro College eruit?

De belangrijkste gesprekspartners van de jongerenwerker op het Pro College zijn de zorgcoördinatoren. De jongerenwerker en de zorgcoördinatoren hebben vastgelegd op welke dagen de jongerenwerker tijdens de pauzes aanwezig is en hij kan daarin zelfstandig te werk gaan. Terugkoppeling over wat hij daar signaleert vindt plaats tijdens ZAT overleggen en in een enkel geval tussendoor, door bij elkaar langs te lopen of te emailen. Tijdens ZAT overleggen ziet de jongerenwerker de zorgcoördinatoren en andere leden van het zorgteam: de politie, leerplicht, een jeugdarts, een maatschappelijk werker en een hulpverlener van Pluryn. De jongerenwerker van Bindkracht10 denkt daarin vooral mee in de fase(n) voordat sprake is van hulpverlening. Als een leerling besproken wordt kijkt hij of zij deze zelf kent en doet hij anders navraag bij collega's of zij hem of haar kennen. Collega's worden niet gevraagd aan de schuiven bij het ZAT omdat de school één aanspreekpunt nodig heeft. Naast het bespreken van individuele leerlingen, brengt de jongerenwerker zijn perspectief op trends in tijdens ZAT overleggen. Hij heeft vijf dagen in de week intensief contact met jongeren

in de wijk en de jongerenwerkaccommodatie en weet wat er onder hen speelt. Omdat het contact in de vrije tijd van jongeren betreft, ziet de jongerenwerker ook ander gedrag dan school.

De jongerenwerker heeft weinig rechtstreeks contact met mentoren. De zorgcoördinatoren informeren mentoren over wat in het ZAT wordt besproken. In het kader van een MDO kan het wel voorkomen dat de jongerenwerker en een mentor op casusniveau direct contact met elkaar hebben. Ook tussen de jongerenwerker en docenten is weinig contact. Als docenten vragen of signalen hebben delen ze die met de zorgcoördinatoren en die nemen het op met de jongerenwerker. Tijdens de pauzes treft de jongerenwerker docenten die surveilleren, maar werkt hij niet met hen samen. Het contact dat docenten tijdens de pauzes met leerlingen hebben is van andere aard dan het contact dat de jongerenwerker met hen heeft. Docenten kijken of alles goed gaat en corrigeren leerlingen als ze rennen of stoeien. De jongerenwerker staat naast een leerling, ingrijpen doet hij meer indirect gericht op preventie. Als het hem opvalt dat leerlingen onrustig zijn gaat hij daarmee in gesprek.

De jongerenwerker heeft goed contact met de conciërges. Bij aankomst op school gaat hij eerst naar hen toe, zij vertellen hem als iets is voorgevallen. Over het contact met de conciërges zijn geen afspraken gemaakt. Conciërges weten dat de jongerenwerker op school actief is en wat zijn rol is en zijn erg bereidwillig te ondersteunen.

Wat zijn succesfactoren in en randvoorwaarden voor de bijdrage van de samenwerking tussen Bindkracht10 en het Pro College aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties?

In de samenwerking tussen Bindkracht10 en het Pro College zijn een aantal succesfactoren aan te wijzen. Daarnaast is ook een randvoorwaarde voor het welslagen van de samenwerking waar nog niet volledig in is voorzien. Beiden worden hieronder besproken.

Een succesfactor is dat contact met de jongerenwerker laagdrempelig is waardoor leerlingen makkelijk in gesprek met hem komen en dingen vertellen die ze misschien op school niet zouden vertellen. Omdat het telkens één en dezelfde jongerenwerker betreft wordt het een herkenbaar figuur voor jongeren, zeker als jongeren hem ook in de wijk zien.

Een andere succesfactor is de goede samenwerkingsrelatie tussen het jongerenwerk en de overige ZAT leden. Belangrijk hierbij is dat de overige ZAT leden een goed beeld hebben waarvoor ze een beroep kunnen doen op het jongerenwerk. Overigens: informatie-uitwisseling is een voorwaarde om op een vruchtbare wijze samen te werken. Door het van kracht worden van de AVG is informatie-uitwisseling moeilijker geworden. Het is namelijk niet meer toegestaan om leerlingen met naam en toenaam te bespreken. Om die reden is afgesproken minder frequent als groot ZAT team samen te komen en vaker alleen met het jongerenwerk te overleggen.

Een randvoorwaarde voor een goede samenwerking tussen jongerenwerk en school is een duidelijke opdracht en bijbehorende financiering. Bindkracht10 heeft in februari 2016 een plan geschreven met het voorstel om meer te doen op de school. Dit kwam niet van de grond om financiële redenen, waarna het jongerenwerk op het Pro College zelfs een paar maanden helemaal stil heeft gelegen. Inmiddels is Bindkracht10 weer actief op het Pro College, gefinancierd vanuit het totale budget voor jongerenwerk in stadsdelen. De gemeente is akkoord met de verschuiving.

Huiswerkbegeleiding in de school en de jongerenwerkaccommodatie: Samenwerking Mikado en Candea College, Duiven

Mikado is een welzijnsorganisatie in de gemeenten Duiven en Westervoort. Naast jongerenwerk biedt zij ook advies, ondersteuning en informatie voor ouders, mantelzorgondersteuners en vrijwilligers. Het Candea College is een school voor voortgezet onderwijs in de gemeente Duiven met een breed onderwijsaanbod, van de schakel-basisberoepsgerichte leerweg tot en met het atheneum, gymnasium en technasium. Mikado en het Candea College werken sinds twee jaar samen.

Hoe is de samenwerking tussen Mikado en het Candea College tot stand gekomen?

De jongerenwerkers van Mikado en leden van het zorgteam van het Candea College hebben elkaar in de loop der jaren goed leren kennen. Beide organisaties nemen deel aan de netwerkoeverleggen 12+ die twee keer per jaar door de gemeente worden georganiseerd. Het jongerenwerk heeft in het netwerkoeverleg regelmatig aangegeven dat het een bijdrage zou kunnen leveren aan de begeleiding van de leerlingen op school. Directe aanleiding voor het ontstaan van de samenwerking vormde de uitspraak van de zorgcoördinator, destijds de voorzitter van het zorgteam van de school, tijdens het netwerkoeverleg 12+ in september 2016 dat er behoefte is aan inzet van het jongerenwerk op school voor jongeren die moeite hebben met de overstap naar het voortgezet onderwijs. De toen aanwezige jongerenwerker van Mikado bevestigde dat veel leerlingen de overstap van basisschool naar voortgezet onderwijs moeilijk vinden, en gaf aan dat het jongerenwerk daar wel iets in kan betekenen. Kort daarna is Mikado begonnen met huiswerkbegeleiding voor leerlingen van het Candea College.

Welke activiteiten voeren jongerenwerkers van Mikado uit op het Candea College?

Het jongerenwerk van Mikado biedt huiswerkbegeleiding aan aan leerlingen van het Candea College. Deze huiswerkbegeleiding is vooral gericht op het ondersteunen van jongeren die moeite hebben met het plannen en organiseren van hun schoolwerk. Het betreft met name eerste- en tweedejaars vmbo-ers. Voor de huiswerkbegeleiding van Mikado hoeven leerlingen niet te betalen.

De huiswerkbegeleiding wordt gedraaid door twee stagiairs van Mikado. De verantwoordelijke jongerenwerker begeleidt de stagiairs. Als stagiairs net beginnen gaat hij mee naar de huiswerkbegeleiding en verder geeft hij hen uitgebreide instructies over wat van hen werd verwacht. Na aanmelding formuleert een jongere samen met de stagiairs doelen voor in principe een half tot een heel schooljaar. De begeleiding aan leerlingen vindt vervolgens plaats op dinsdagmiddagen en op donderdagmiddagen tussen half twee en vier uur. De huiswerkbegeleiding op dinsdagmiddag vindt plaats in een vast lokaal in het vmbo gebouw van het Mikado College. Leerlingen komen binnen in drie blokken, afhankelijk van wanneer hun laatste les is afgelopen. Gedurende een lesuur van 45 minuten kunnen ze in de klas zitten en onder begeleiding hun huiswerk maken. Donderdagmiddag is er een extra mogelijkheid om huiswerkbegeleiding te krijgen in de jongerenwerkaccommodatie. Daar maken minder leerlingen gebruik van, omdat het van hen vraagt dat ze er naartoe reizen.

De huiswerkbegeleiding bestaat – naast de ruimte en rust voor het maken van het huiswerk – uit een gesprek met één van de twee begeleiders. Deze kijkt samen met een leerling naar zijn of haar digitale planningstool,

waar al het schoolwerk voor de week, zowel leerwerk als maakwerk, in staat. Samen kijken leerling en begeleider naar welk schoolwerk prioriteit moet krijgen en hoe de rest van de planning eruit moet zien. Vervolgens is het aan leerlingen om zelf aan de slag te gaan. Als ze vragen hebben steken ze hun hand op en komt een begeleider bij hen zitten.

Hoe beoogt de samenwerking tussen Mikado en het Candea College bij te dragen aan het versterken van de schoolcarrière van jongeren in kwetsbare situaties?

Het doel van de huiswerkbegeleiding van Mikado op het Candea College is door leerlingen te helpen met het organiseren van hun schoolwerk de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs te vergemakkelijken. Mikado zit met haar huiswerkbegeleiding op locatie vmbo waar de meeste leerlingen vastlopen in het plannen en organiseren.

Door de huiswerkbegeleiding op het Candea College kan Mikado een jongeren netwerk opbouwen. Een deel van de kwetsbare jongeren krijgen ze op deze manier in beeld. Daarbij krijgen ze de gelegenheid deze jongeren ook buiten school in de gaten te houden en actie te ondernemen als dat nodig is.

Wat is de samenwerking/rolverdeling tussen Mikado en het Candea College?

Leerlingen worden voor de huiswerkbegeleiding bij Mikado aangemeld door de pedagoge van het zorgteam, het vaste aanspreekpunt voor Mikado in de school. Hier gaat een traject aan vooraf waarin zij gesprekken voert met een leerling, zijn of haar mentor en de ouders. Bij aanmelding stuurde de pedagoge tot voor kort een mailtje met de gegevens van een leerling en zijn ouders en nam Mikado het verder over. Nu wordt gewerkt met een intakeformulier dat de pedagoge en mentor van een leerling vooraf invullen. Hierin geven zij een beeld van de betreffende leerling en de reden van aanmelding, zodat het jongerenwerk dit niet opnieuw hoeft uit te vragen.

Nadat een leerling is aangemeld maken de stagiairs van Mikado, onder begeleiding van de jongerenwerker, samen met hem of haar een plan waarin zijn of haar doelen en de wijze waarop daaraan wordt gewerkt worden beschreven. Vervolgens is het jongerenwerk verantwoordelijk voor het goede verloop van de huiswerkbegeleiding. In ieder geval drie keer per jaar gaat de pedagoge met het jongerenwerk zitten, bij de opstart, halverwege het jaar en aan het einde van het jaar. Daarbij worden afspraken gemaakt voor de huiswerkbegeleiding en wordt (halverwege en aan het einde van het schooljaar) de begeleiding geëvalueerd. Als er dingen zijn, zoals problemen met de toegang van het lokaal of onduidelijkheid rondom een aanmelding van een leerling, is er de mogelijkheid af te stemmen met de pedagoge. Dit contact verloopt vaak via de email, maar ook komen de stagiairs op dinsdag, als ze met de huiswerkbegeleiding in school zitten, wel eens bij haar binnen lopen.

Alle mentoren zijn op de hoogte van de huiswerkbegeleiding. Het contact met hen hierover verloopt via de pedagoge, die samen met hen besluit een leerling aan te melden voor huiswerkbegeleiding. Een enkele keer is er rechtstreeks contact tussen de stagiairs en een mentor, om een leerling die veelvuldig niet aan het werk te krijgen is of vaak niet komt te bespreken.

Wat zijn succesfactoren in en randvoorwaarden voor de bijdrage van de samenwerking tussen Mikado en het Candea College aan het versterken van de schoolcarrières van jongeren in kwetsbare situaties?

In de samenwerking tussen Mikado en het Candea College zijn een aantal succesfactoren aan te wijzen. Daarnaast is er ook een randvoorwaarde voor het welslagen van de samenwerking waar nog niet volledig in is voorzien. Beiden worden hieronder besproken.

Een succesfactor in de samenwerking tussen Mikado en het Candea College is het wederzijdse vertrouwen. Beide organisaties kennen elkaar goed en hebben de afgelopen jaren regelmatig contact gehad. Dit contact wordt gekenmerkt door openheid en transparantie, waardoor betrokkenen weten wat ze aan elkaar hebben.

Een andere succesfactor is dat de huiswerkbegeleiding elke week plaatsvindt voor inmiddels een aantal jaren. In het eerste jaar ging het niet altijd door en was het nog niet zo bekend op de school. Inmiddels is het stabiel en dat zorgt voor duidelijkheid bij leerlingen en ouders, en bij docenten en mentoren. Dat is een voorwaarde om ervoor te zorgen dat leerlingen komen en blijven komen.

Tenslotte is een succesfactor dat de huiswerkbegeleiding in de school bijdraagt aan de laagdrempeligheid ervan. Wanneer leerlingen er na school nog een tijd voor moeten reizen, haken ze eerder af. Mogelijk is dat ook de reden dat leerlingen minder gebruik maken van de donderdagmiddagoptie, in de jongerenwerkaccommodatie van het jongerenwerk.

De bekendheid van het jongerenwerk op school is een randvoorwaarde. Nog steeds is de huiswerkbegeleiding van Mikado niet bij elke mentor even goed in beeld, waardoor mogelijk niet alle leerlingen die behoefte

hebben aan de huiswerkbegeleiding worden doorgeleid. Hiervoor is het van belang dat de mentoren er regelmatig over horen, eenmalig van horen is niet voldoende.

Verantwoording

Deze bundel is een product van het project Jongerenwerk als partner van het voortgezet onderwijs. Hierin wordt onderzocht hoe de samenwerking en rolverdeling tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs het beste kan vorm krijgen en wat het kan bijdragen aan het versterken van schoolcarrières van kwetsbare jongeren.

De keuze voor vijf praktijkvoorbeelden is gebaseerd op (voor)onderzoek. In 2018 is gestart met een quickscan van de literatuur voor de stand van zaken van kennis over de samenwerking tussen het jongerenwerk en voortgezet onderwijs. Vervolgens is met een focusgroep met jongerenwerkers, interviews met jongerenwerkers en betrokkenen bij de samenwerking met jongerenwerk vanuit school (zorgcoördinatoren, manager OOP, pedagoge van het zorgteam, OKA) en documentstudie inzicht verkregen in de rolverdeling, de bijdrage van het jongerenwerk aan het onderwijs en potentiële succesfactoren. De uitkomsten zijn gevalideerd via een werkconferentie met jongerenwerkers, schoolleiders en zorgcoördinatoren, beleidsmakers en onderzoekers. Op grond van het verzamelde materiaal hebben we vijf praktijkvoorbeelden geselecteerd die een beeld geven van de diversiteit aan samenwerkingen tussen het voortgezet onderwijs en het jongerenwerk en beschreven.

Aanvullend verschijnt er een artikel met de achterliggende analyse van de vormen van samenwerking en de succesfactoren voor een goede samenwerking, een brochure met de opbrengsten van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs voor schoolleiders, managers jongerenwerk en beleidsmedewerkers gemeenten en een reader Samenwerking Jongerenwerk met voortgezet onderwijs voor de didactische, pedagogische en sociaal werk opleidingen.

Literatuur

DUO (2019). VSV-cijferportal. Geraadpleegd op 27 februari 2019, van https://cijfers.duo.nl/ibi_apps/bip/portal/vsv_portal

De Baat, M., Messing, C., & Prins, D. (2014). *Wat werkt bij schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

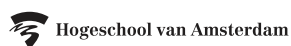
El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur.* Utrecht: APS.

Koops, K., Metz, J., & Sonneveld, J. (2013). *'Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan'. Onderzoeksrapport Ambulant Jongerenwerk in de grote stad. Portfolio Jongerenwerk Aflevering 2.* Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.

Meij, H. & Ince, D. (2013). *De ontwikkeling van kinderen.* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Metz, J. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk. Lectorale rede.* Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.

Wilson, S. J., Tanner-Smith, & E. E. (2013). Dropout prevention and intervention programs for improving school completion among school-aged children and youth: A systematic review. *Journal of the Society for Social Work*, 4, 357-372.

Hogeschool van Amsterdam

AMSTERDAMS KENNISCENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJKE INNOVATIE

Lectoraat Youth Spot

Wibautstraat 5a

1091 GH Amsterdam

hva.nl/youthspot